Det som kunne have været virkeligheden

litteraturfest.nu

Litteraturfestival har fokus på de nordiske forfattere, og dem var der to af på Stadtbibliothek i Flensborg. Den ene var den norske forfatter Herbjørg Wassmo, og den anden var den halvt islandsk, halvt tyske forfatter Kristof Magnusson.

FOTOS: POVL KLAVSEN

I Herbjørg Wassmos romaner stilles der skarpt på menneskesindet og det omgivende samfund. Realistiske iagttagelser og konkrete sanseerindringer blandes med surreale drømmesekvenser. Skildringen af enkle hverdagsdetaljer placeres side om side med romanernes psykologiske fortælling.

FLENSBORG. Vi er på Stadtbibliothek i Flensborg til et forfatterarrangement i forbindelse med litteraturfest.nu. Der står 80 stole klar, men inden længe bliver der stillet 20 flere frem. Stolene bliver fyldt op , og farven på håret hos halvdelen af publikum er gråt. Der er en jævn summen af stemmer og latter. Bøger har ingen lyd, men læsere er ikke så stille.

Op på scenen træder en kvinde med blyantstynde arme. Hendes hår er også gråt. Hun smiler. Herbjørg Wassmo, forfatter til tunge trilogier om Tora og Dina. Den nyeste udgivelse hedder »Hundrede år«. Det er den bog, Herbjørg Wassmo læser op fra.

- Den handler om tre generationer af kvinder. Min oldemor Sara Susanne, min mor og dennes datter. Det er en slægtskrønike. Noget som kunne have været virkeligheden. Jeg har taget udgangspunkt i nogle virkelige hændelser, og så digtet videre. Der er blandt andet det her billede af min oldemor, det findes endnu. Jeg har skrevet omkring hende og den her maler, som hun sad model for, og den romance, der udvikledes sig mellem de to, selvom de begge to var gift og havde børn. Jeg har intet belæg for, at der var denne romance, men for mig, og læserne er romancen vigtig, siger Herbjørg Wassmo.

Og så ler hun. Det gør hun gentagne gange gennem hele arrangementet, og publikum ler med. Især blev der leet, da hun siger:

- Jamen jeg tror på alt, hvad der står i bogen. Det er ægte personer og det er skrevet i en historisk kontekst, der naturligvis også stemmer, men jeg har opfundet resten. Virkelighed og fiktion er svær at adskille, for jeg tror på alt. Virkeligheden er altid bevægelig. Bare tænk på i går, igår er aldrig det samme. Man ved aldrig rigtigt, hvad virkeligheden er. Det skønne ved litteratur er, at der står noget, men det er forskelligt fra person til person, hvad der står, siger Herbjørg Wassmo.

Kritik

Om det er i forbindelse med forskellighed, at hun kommer til at tænke på kritikken af bogen vides ikke, men hun fortæller:

Den tyske forfatter Jan Kristofersen og den tysk-islandske kollega Kristof Magnusson.

- En af de store hovedstadsaviser ringede op til min redaktør. Journalisten var forfærdet over den hårde medfart, min far får i »Hundrede år«. Journalisten mener, at disse anklager mod min far er en forbrydelse. Jeg havde i de tre år, det tog mig at færdiggøre bogen, forberedt mig på et sådant spørgsmål, og svarede: Jeg har ingen forpligtelser over for en person. Min far burde selv være stået frem og have sagt undskyld. Min far var et ikke-menneske, siger Wassmo.

»Hundrede år« har mange selvbiografiske træk, og Hjørdis i romanen er Herbjørg Wassmo. Hjørdis bliver i bogen seksuelt misbrugt af sin far.

- Og her ringer denne journalist og klager over, at jeg udleverer min far, en død person. Mens ingen havde fokus på det barn, der blev misbrugt. Hvorfor så koncentrere sig om en død? Sæt mig bare i fængsel for det, der er så god arbejdsfred i et fængsel, siger den norske forfatter.

Der bliver grinet igen.

Wassmo læser op fra bogen. Bagefter er der spørgsmål. En læser vil vide, hvordan det føles nu, da Tora trilogien er blevet oversat til tysk: Hvordan er det at møde Tora igen? Er det som at møde en gammel bekendt, eller er det som at træffe én man slet ikke kan kende?

- Jeg læser kun gamle tekster, hvis jeg får penge for det, svarede Wassmo.

Tilhørerne griner igen. Wassmo fortsætter:

- Tora kan jeg takke for alt. Hun løftede mig frem i livet. Jeg har et tæt og godt forhold til Tora, jeg ville gerne have haft, at Toras liv havde været nemt.

Det sidste spørgsmål til Herbjørrg Wassmo lød: Hvor finder du styrken og kraften til at fylde disse stærke kvinder ud, som optræder i dine romaner?

- Halvdelen af menneskeheden består jo af disse stærke kvinder. Jeg er så stolt af os, slutter Herbjørg Wassmo.

Debatagtig stemning

Der er pause, og bagefter indtager to herrer scenen. Deres arme er ikke blyantstynde, måske fordi de har hugget brænde, som man gør det på landet. Den ene fordi han boede der, der anden for at researche til en bog.

- Du kom og så ,hvordan vi huggede brænde, og så noterede du ned til mindste detalje hvordan for at kunne bruge det i din bog, siger Jan Kristoffersen, som er gået på scenen sammen med aftenenes anden forfatter Kristof Magnusson.

De to kender hinanden helt tilbage fra studietiden ved Literaturinstitut Leipzig.

Jan Kristoffersen taler og taler, så meget så undertegnede når at komme i tvivl om, hvem det handler om denne aften. Det er godt nok Kristof Magnusson, som Jan Kristoffersen taler om, og der er nok at fortælle. Pludselig kommer Jan Kristoffersen i tvivl om noget, og Kristof Magnussons stemme lyder i højtaleren.

- Ja min far er islænding, og min mor er tysk. Og tak efter 20 minutter får jeg taletid ved mit eget foredrag.

Latteren spreder sig igen og det fortsætter gennem hele forløbet med Kristof Magnusson og hans sidemand, med de mange kommentarer. Det er om at lytte godt efter.

Kristof Magnusson er her for, at fortælle om sit forfatterskab og læse op fra sin roman »Das war ich nicht«

- Det er en trekants-historie. På den måde at der er tre hovedpersoner i bogen. De kender ikke hinanden, men nettet strammes, så de kommer i forbindelse med hinanden, fortæller Magnusson.

Man skal brænde

Det er en roman om bankmanden Jasper Lüdemann, succesforfatteren - den homoseksuelle Henry LaMarck og dennes tyske oversætter, Meike. Inspirationen kom en dag, da jeg står på en bogmesse. Pludselig hører jeg denne sætning: Når man er mellem 30 og 40 år, der skal man brænde! Sætningen er god nok, problemet var at den kom ud af munden på den mest kedeligt udseende mand i 30-40 års alderen - han brændte ikke for en skid. Det stemte ligesom ikke. Med sætningen begyndte bogen inde i mit hovede.

- Så researchede jeg mig frem til, hvad eksempelvis bankmænd gør, når de arbejder, hvad de spiser osv.

Kristoffersen bryder grinende ind:

- Og de talte med dig, disse bankmænd?

Magnusson:

- Ja folk vil gerne tale om deres liv.

Kristoffersen:

- Og hvad med den her fascination for bankmænd og penge, hvor kom den fra? Hvorfor skulle du pludselig beskæftige dig med det? Du er forfatter.

Magnusson:

- Penge er da vigtige og spændende. De er heller ikke nye i litteraturen, både Thomas Mann og Jane Austen har da skrevet om det, penge fylder meget i deres bøger. Men pludselig måtte litteraturen ikke handle om penge. Men hvem kender ikke til spørgsmålet: Hvad ville du gøre, hvis du vandt i lotto? Og hvis vi overfører det på kunsten, så er valutahandel og kunsthandel jo det samme. Man kan købe for 100 euro maling, male et maleri og sælge det for 1000 euro. Det er da det samme.

Jan Kristoffersen:

- Og det var islændningene der startede finanskrisen, griner han.

Sådan slutter aftenenes arrangement. Forfattere og læsere har talt om det, der kunne have været virkeligheden. Lokalet har nået en temperatur der nærmere sig noget subtropisk, det kunne også være virkeligheden, men det er det ikke, for udenfor regner det, ikke en subtropisk regn, bare en kold regn. Ikke koldt som i Wassmos Nordnorge eller Magnussons Island, men koldt nok til denne virkelighed.

Line Lindegren Roed

llr@fla.de

Lykkelig instruktør drømmer om nominering

Nominering. Det danske bud på en Oscar, Nikolaj Arcel, holdt sig vågen hele natten for at få nyheden.

KØBENHAVN. Klokken var lidt i fire om morgenen, før den danske instruktør Nikolaj Arcel fik at vide, at hans film »En kongelig affære« bliver det danske bud på en Oscarpris.

Forklaringen er, at Arcel for tiden opholder sig i Los Angeles, hvor han satser på at komme til at lave en engelsksproget film.

- Det er ret vildt. Jeg har siddet på en balkon på mit hotel og drukket kaffe hele natten, mens jeg ventede på nyheden fra Danmark, siger Nikolaj Arcel.

Han var på forhånd usikker på, hvordan hans egen film ville klare sig i kamp med de to andre kandidater, der begge er instrueret af Oscar-veteraner, nemlig Susanne Bier og Bille August.

- Men jeg tror, at de har vurderet, at min film har en god chance for at klare sig i amerikansk sammenhæng. Det er et stærkt felt i år, så det skal være en film med en stærk holdning og historie, hvis den skal klare sig, siger Nikolaj Arcel.

Et skridt ad gangen

I løbet af det næste stykke tid bliver de indstillede film set af en særlig komité, der først i det nye år udvælger de fem kandidater, som skal dyste om en Oscar.

Foreløbigt ser Nikolaj Arcel kun frem mod den proces.

- Jeg tror, jeg skal tage et skridt ad gangen. Jeg tror, det vigtige er at blive nomineret - ikke nødvendigvis at vinde, siger Nikolaj Arcel, der ikke er i tvivl om, at en nominering kan få stor betydning for en karriere i det amerikanske.

- Det er noget, amerikanere går enormt meget op i. De spørger meget interesserede til, hvordan det går med den danske Oscar-udvælgelse, siger han.

Oscar eller ej, så er Arcel formentlig allerede på vej mod amerikansk film. Årsagen til, at han er i Los Angeles i disse dage er nemlig, at han sammen med makkeren Rasmus Heisterberg forsøger at få lavet en engelsksproget film.

- Jeg vil gerne arbejde på begge kontinenter, så jeg har lidt forsøgt at springe et trin over her, siger Nikolaj Arcel.

/ritzau/

Koncert med kontraster

MEDELBY. Der er koncert i Medelby kirke lørdag den 22. september klokken 20. Koncerten »Guitarre & Laute« med Ralf Jarchow byder på et varieret repertoire med jazz, over klassiske toner til brasiliansk musik, alt sammen spillet på koncert guitar. *(FlA)*